

Илија ПСАЛТИРОВ

ПРАВО НА СОПСТВЕНОСТ, ШТО БЕШЕ ТОА?

Се одлучив да пишувам за една тема која се наметнува како сериозен проблем во Република Македонија, имајќи предвид некои случувања од изминатиот период. Не сум правен експерт, но би сакал како граѓанин да го споделим искуството на некои мои роднини и пријатели кои мака мачат да го добијат она што со Устав и со закони им е гарантирано, а тоа е правото на сопственост. Ќе го цитирам член 30 од Уставот на РМ, за да можам поблиску да објаснам за какви случаи станува збор:

Член 30

Се гарантира правото на сопственост и правото на наследување.

Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата.

Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест, кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Пример 1: Случајот е поврзан со денационализацијата и се однесува на плац во строгит центар на Скопје. Цела постапка почнала пред повеќе години, кога било поднесено барање за враќање на национализиран имот, по што следела судска постапка за добивање на земјиштето во наследство, со што се добил правен основ за водење на постапка за денационализација. Односно, да бидам попрецизен, судот ги назначил правните наследници, кои

потоа во регуларен процес побарале имотот кој го наследиле да им биде вратен. Ги подготвиле сите неопходни документи и ги поднеле во Општина Центар. Иако постапката траела неколку години, во моментот кога требало да се донесе одлуката, им биле побарани дополнителни документи и потврди, кои доколку некој во таа Општина сакал можел да ги добие и по службена должност од друга државна институција. Како и да е, луѓето се растрепале и ги обезбедиле потребните потврди, иако душа им излегла додека не ги добиле, зашто требало со свој човек да се бркаат работите, инаку кој знае кога би ги имале. Е, кога ги обезбедиле и тие документи и потврди, се нашол некој паметен од Првостепената комисија за денационализација да каже дека еден од документите (некое решение) не било инкорпорирани во судското решение за наследство и дека не можело да се земе за валидно!? Дали? Според правниот стручен службеник во Општината сè било регуларно и чисто и соодветното решение само го дополнувало судското, но и дека некој од Комисијата не сакал да слушне предметот да биде затворен и имотот да им биде вратен на наследниците. Останува човек да се праша дали тој некој фрлил око на плацот, имајќи ја предвид неговата локација? Во моментот е покрената постапка кај народниот правобранител, од каде веднаш било испратено писмо до Министерството за финансии, имајќи предвид дека целата надлежност околу процесот на денационализација е негова, но одговор сè уште не е добиен. Она што е симптоматично е информацијата која кружи дека од претходната

власт бил даден налог што помалку имот да се враќа во процесот на денационализација, што се потврдува со фактот дека никој во "финансии" не сака да зборува за тоа. Сега на потег е новата власт. Но, можеби не е толку прашањето до тоа кој е на власт, туку кој седи во тие фамозни Првостепената и Второстепената комисија, зашто во општината каде што е поднесено барањето во тајност ги чуваат имињата на членовите на комисиите, како тоа да е државна тајна број еден. Прашање: Кој го крши член 30 од Уставот? Каде е тука гарантираното право на сопственост?

Пример 2: Мој пријател кој подолго работи со акции на Македонска берза, стекнал сопственост од околу 70 отсто, купувајќи акции од една реномирана компанија од Прилеп. Кога сакал да го преземе раководењето со компанијата, дотогашниот директор свесен дека ќе ги изгуби сите привилегии, едноставно го оневозможувал на секаков можен начин да го преземе својот имот во владение. Локален судија експресно донел одлука дека продажбата на акциите наводно не била регуларно изведена, зашто дел од вработените "му ветиле" на директорот дека нему ќе му ги продадат акциите. Бидејќи на берзата не се случило така, иако сè било законски чисто, судијата донел пресуда во корист на директорот, демек тој бил изманипулиран и дека акциите нему требало да му припаднат. Бре мајката, што би рекле прилепчани. Свесен дека ги губи позицијата и моќта, директорот ангажирал цел арсенал од луѓе од различни профили, меѓу кои, како што се гледа, и судии и извршители, па и новинари, за да го оневозможат новиот легитимен сопственик да го

преземе управувањето со својот имот. Така, еден новинар му поставил прашање на новиот сопственик со кое право тој сака да го преземе управувањето, кога таа компанија имала свој директор (кој во претходниот период правел тоа што сакал). Логичниот одговор бил дека со процентот на акции кој го поседувал можел да одлучува како што му налага законот, затоа што тој е сопственик на компанијата и дека сака да ги погледне состојбите на работите одвнатре. Бидејќи не сум јас тој кој треба да суди дали директорот бил чист или не и зошто толку се плашел од новиот сопственик, би сакал да поставам само едно прашање, дали тој локален судија не треба да одговара за донесување пристрасна пресуда и дали уште некој таму не треба да одговара за нарушување на правото на сопственост на некој кој легално, во законска процедура стекнал имот? Ако судовите постојат за штитење на правата на физичките и на правните лица, тогаш почитуваниот судија од прилепскиот суд (како и да му е името) или ќе го почитува член 30 од Уставот, но и член 8, став 6 (правна заштита на сопственоста), но и став 3 од истиот член (владеење на правото), или ќе треба да си ги собере парталите и да замине, зашто заради такви протекции и пристрасни судења не ни одат работите во државата. Не бадијала ЕУ постојано нè чука по главата да го реформираме судството, да изградиме независно и слободно судство и правото да владее за сите подеднакво. Знам уште вакви слични примери, но се чини дека и овие два се доволни за да се прашаеме: Право на сопственост, што беше тоа? А би сакал некој надлежен да ми одговори!